

Andrzej Parzonko

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

GLOBALNE UWARUNKOWANIA PRODUKCJI MLEKA

GLOBAL CONDITIONS OF MILK PRODUCTION

Słowa kluczowe: gospodarstwa mleczne, czynniki produkcji, dopłaty bezpośrednie, dochody gospodarstw mlecznych

Key words: dairy farm, endowments of the typical dairy farms, direkt payments, profit farms

Synopsis. Przedstawiono problem dochodowości typowych gospodarstw mlecznych z różnych krajów, ze szczególnym uwzględnieniem struktury przychodów, w tym dopłat bezpośrednich. Jak wynika z dokonanej analizy, znaczący udział w strukturze przychodów gospodarstw mlecznych stanowiły dopłaty bezpośrednie (szczególnie w krajach europejskich). Najwyższy ich poziom realizowany był w Islandii. W 2007 roku dopłaty do produkcji mleka stanowiły w typowym gospodarstwie mlecznym z tego kraju 40% w strukturze przychodów. Występująca duża różnorodność systemów dopłat do gospodarstw mlecznych (produkcji mleka) w poszczególnych krajach zakłóca warunki konkurencji ekonomicznej w tym sektorze.

Wprowadzenie

Globalizacja dotyka większość sektorów współczesnych gospodarek, w tym sektora rolnictwa. Stopień jej oddziaływania na określoną dziedzinę gospodarki narodowej zależy od wielu czynników. Do głównych należałoby zaliczyć: charakter danego produktu (np. trwałość, użyteczność), poziom „ochrony” (np. cła), udział w wymianie międzynarodowej (eksport, import). Perspektywa głębszej liberalizacji handlu produktami rolno-spożywczymi pomiędzy UE (w tym Polską) a pozostałymi krajami świata oraz wewnętrzna reforma WPR Unii Europejskiej, skłaniają do głębokiej analizy uwarunkowań poszczególnych krajów w wytwarzaniu określonych produktów. Potrzebna jest szczegółowa analiza przewag konkurencyjnych gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw agrobiznesu funkcjonujących w poszczególnych krajach na świecie oraz badanie możliwości zmian na rynkach w wyniku szeroko definiowanego postępu oraz zmian administracyjnych. Bardzo ważnym rynkiem, szczególnie dla Polski, jest rynek mleka [Parzonko 2008a].

Przedstawiono problem dochodowości typowych gospodarstw mlecznych z różnych krajów, ze szczególnym uwzględnieniem struktury przychodów, w tym dopłat bezpośrednich. Różny system naliczania dopłat bezpośrednich zaburza konkurencyjność produkcji mleka. Analizę przeprowadzono w oparciu o metodykę i wyniki Międzynarodowej Sieci Gospodarstw Porównawczych (IFCN). Została ona dość szczegółowo opisana w artykule opublikowanym w 2008 roku w Rocznikach SERiA [Parzonko 2008].

Główni producenci mleka na świecie w 2007 roku

Na wstępie rozważań o uwarunkowaniach produkcji mleka na świecie można postawić pytanie: Gdzie ta produkcja jest skoncentrowana i które kraje deklarują nadwyżki wytwarzanych produktów mlecznych w stosunku do zapotrzebowania wewnętrznego? Jak wynika z danych statystycznych IFCN, niekwestionowanym liderem w produkcji mleka na świecie są Indie, wytwarzające w 2007 roku około 18% światowej produkcji (tab. 1). Indie, łącznie z pozostałymi 19 krajami, wymienionymi w tabeli 1, wytwarzały w 2007 roku blisko 80% światowego mleka. Wymieniona czołówka 20 krajów o największej produkcji mleka na świecie, charakteryzowała się różnym poziomem rozwoju sektora mlecznego.

Generalnie kraje zamożniejsze (o wyższym PKB/mieszkańca) charakteryzowały się większym spożyciem mleka i przetworów mlecznych w przeliczeniu na mieszkańca oraz większym udziałem mleka przetworzonego w produkty mleczne przez wyspecjalizowane w tym celu mleczarnie. W pierwszej 10-tce krajów charakteryzujących się najwyższym PKB na mieszkańca, z grupy 20 krajów charakteryzujących się największą produkcją mleka na świecie, roczne spożycie mleka w przelicze-

Tabela 1. Poziom spożycia i przetwórstwa mleka w krajach charakteryzujących się największą produkcją mleka na świecie w 2007 roku (pierwsza „20”)

L.p.	Kraje	Produkcja mleka [mln ton]	Udział mleka przerabianego przez mleczarnie [%]	Spożycie mleka na mieszkańca [kg/rok]	Samowystarczalność [%]	PKB/na osobę [USD]
1	Indie	114,00	20	103	100	2 900
2	USA	79,29	99	257	102	48 000
3	Pakistan	35,70	19	230	100	2 600
4	Chiny	32,50	67	28	95	6 100
5	Niemcy	29,39	96	311	115	34 800
6	Rosja	28,50	47	219	93	15 800
7	Brazylia	26,22	67	139	100	10 300
8	Francja	24,16	91	349	114	32 700
9	Nowa Zelandia	17,26	98	350	909	28 500
10	Wielka Brytania	13,87	99	264	86	37 400
11	Ukraina	12,19	48	259	104	7 800
12	Polska	11,98	70	264	119	17 800
13	Holandia	11,51	99	496	140	41 300
14	Włochy	10,95	79	284	75	31 000
15	Turcja	10,65	54	165	100	12 900
16	Meksyk	10,21	66	120	82	14 400
17	Australia	9,64	97	320	144	39 300
18	Egipt	8,70	9	129	93	5 500
19	Argentyna	8,54	93	178	122	14 500
20	Kanada	8,13	92	257	96	40 200

Źródło: opracowanie własne na podstawie Dairy Report, International Farm Comparison Network, 2008.

niu na mieszkańca wahało się od 264 (w Polsce) do 496 kg (w Holandii¹). Poziom przetworzonego mleka w mleczarniach tych krajów wynosił od 70 do 99%. Z krajów przedstawionych w tabeli 1, kraje o stosunkowo niskim PKB w przeliczeniu na mieszkańca (takie jak: Indie, Pakistan, Egipt) charakteryzowały się bardzo niskim poziomem przetwórstwa mleka. Tylko od 9 do 20% produkowanego mleka w gospodarstwach rolniczych uległo dalszej obróbce w mleczarniach.

Ciekawym zagadnieniem, szczególnie przydatnym do przewidywania możliwych zmian na światowym rynku mleka, jest ustalenie krajów wykazujących nadwyżki wytwarzanego mleka (eksporterów netto) oraz krajów charakteryzujących się niedoborem mleka (importerów netto). W 2007 roku krajem o największej nadwyżce produkowanego mleka była Nowa Zelandia, wytwarzająca 17,26 mln ton mleka i eksportująca 15,53 mln ton, przy śladowym imporcie. Na drugiej i trzeciej pozycji znajdowały się dwa kraje europejskie: Niemcy i Holandia. Eksport netto z tych krajów wynosił odpowiednio 3,82 i 3,26 mln ton mleka. Wymienione kraje charakteryzowały się jedną z najwyższych wymian międzynarodowych mlekiem na świecie. Holandia w 2007 roku sprowadziła do swojego kraju (import) 5,60 mln ton mleka, natomiast wyeksportowała 8,86 mln ton, przy rocznej własnej produkcji 11,51 mln ton mleka. Na czwartej pozycji, rozdzielając kraje europejskie, znalazła się Australia z eksportem netto mleka w 2007 roku na poziomie 2,94 mln ton. Na kolejnych pozycjach znajdowały się pozostałe znaczące w produkcji mleka kraje UE – Francja, Dania, Polska. W analizowanym rankingu, zaskoczeniem jest wysoka pozycja Białorusi. Eksport netto z tego kraju w 2007 roku wyniósł 1,84 mln ton i zbliżony był do realizowanego w tym czasie w USA i Polsce. Głównym odbiorcą eksportowanego mleka z Białorusi była Rosja.

Struktura przychodów w typowych gospodarstwach mlecznych na świecie

O efektach ekonomicznych określonej działalności decydują uzyskiwane przychody i ponoszone koszty. Ciekawym zagadnieniem jest struktura przychodów w typowych gospodarstwach mlecznych

¹ Spożycie mleka w relacji do mieszkańca ustalono przyjmując łączną produkcję mleka na poziomie kraju (przeobrażone przez mleczarnie i przeznaczone do obrotu bezpośredniego) dodano import, odjęto eksport i podzielono przez liczbę mieszkańców (metoda stosowana w IFCN).

z różnych krajów na świecie – szczególnie znaczących w tej produkcji. Jaki udział zajmują przychody generowane z prowadzonej produkcji, a jakie z dopłat bezpośrednich? W metodyce IFCN określone zostały przychody ze sprzedaży mleka, ze sprzedaży żywca wołowego, dopłat bezpośrednich do produkcji mleka, dopłat obszarowych niezwiązanych bezpośrednio z produkcją mleka. Wszystkie przychody odniesione zostały do 100 kg produkowanego w gospodarstwie mleka. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 2, z wyodrębnionych 134 typowych gospodarstw mlecznych z 44 krajów na świecie, największym poziomem dopłat charakteryzowały się gospodarstwa europejskie. Najwyższy ich poziom realizowany był w Islandii. W 2007 roku dopłaty do produkcji mleka stanowiły w typowym gospodarstwie mlecznym z tego kraju około 40% w strukturze przychodów. Rolnicy z Islandii otrzymywali dopłaty bezpośrednie w kwocie 58 USD/100 kg kwoty mlecznej. Dodatkowo udzielane były im dopłaty do utrzymywanych krów mlecznych. Ich poziom uzależniony był od liczby krów w gospodarstwie. Jeżeli pogłowie krów było niższe od 40 sztuk, rolnik otrzymywał dopłatę w kwocie 306 USD do zwierzęcia. Do utrzymywanych kolejnych 20 sztuk dopłata wynosiła już 75% kwoty wyjściowej (stado 41-60 krów). Do następnych 20 poziom dopłat był ograniczony do 50% kwoty wyjściowej (stado 61-80 krów). Dopłaty nie były naliczane od liczby krów powyżej 100 sztuk. Jeżeli stado krów było większe niż 170 sztuk, łączne dopłaty były korygowane o 25%. Kolejne 25% można było stracić, jeżeli stado liczyło 180 sztuk. W stadach powyżej 200 krów nie były naliczane dopłaty do utrzymywanych zwierząt. W innych krajach, gdzie udział dopłat w strukturze przychodów był znaczący, realizowano nieco inne sposoby wsparcia. W gospodarstwach mlecznych z Finlandii, realizowano program wsparcia gospodarstw mlecznych położonych w niekorzystnych warunkach środowiskowych oraz dodatkowo wypłacano premie do produkowanego mleka. Uzależnione one były od położenia gospodarstwa. Generalnie zwiększały się one z kierunku południowego na północ. W gospodarstwach z Austrii, znaczące dopłaty były przyznawane rolnikom prowadzącym ekolo-

Tabela 2. Struktura przychodów w 20 typowych gospodarstwach mlecznych wyodrębnionych w IFCN charakteryzujących się najwyższym poziomem dopłat bezpośrednich w relacji do produkowanego mleka w 2007 roku

Wyszczególnienie	Przychody z* [USD/100 kg mleka]					Struktura przychodów [%]			
	1	2	3	4	razem	1	2	3	4
Islandia 40	73	17	65	0	155	47	11	42	0
Islandia 63	76	15	55	0	146	52	10	38	0
Norwegia 21	62	14	39	0	115	54	12	34	0
Austria 12	46	15	33	6	100	46	15	33	6
Finlandia 62	51	4	16	11	82	62	5	20	13
Austria 22 -eko	54	13	19	6	92	59	14	21	7
Finlandia 44	50	3	11	13	77	65	4	14	17
Finlandia 26	51	3	10	11	75	68	4	13	15
Holandia 65	45	9	6	14	74	61	12	8	19
Luksemburg 45	47	7	6	14	74	64	9	8	19
Austria 30 -eko	55	9	13	6	83	66	11	16	7
Austria 35	46	16	10	8	80	58	20	13	10
Austria 25	45	10	11	6	72	63	14	15	8
Norwegia 34	65	18	16	0	99	66	18	16	0
Niemcy 31 Bawaria	45	10	5	10	70	64	14	7	14
Niemcy 80 Bawaria	45	10	6	8	69	65	14	9	12
Niemcy 55 Bawaria	45	11	4	9	69	65	16	6	13
Holandia 157	45	8	5	8	66	68	12	8	12
Luksemburg 91	47	6	5	8	66	71	9	8	12
Francja 38	41	7	1	12	61	67	11	2	20

* Przychody z: 1) sprzedaży mleka, 2) sprzedaży produktów sprzężonych z chowem bydła mlecznego, np.: cieląt, wybrakowanych krów, żywca wołowego, 3) dopłat bezpośrednich do produkcji mleka, 4) dopłat obszarowych niezależnych od chowu bydła mlecznego

** Liczba występująca przy nazwie danego kraju informuje o liczbie krów mlecznych utrzymywanych w gospodarstwie, np.: Islandia 40-40 krów mlecznych w typowym gospodarstwie islandzki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Dairy Report, International Farm Comparison Network, 2008.

giczną produkcję mleka lub w systemie integrowanym. Dodatkowo naliczane były dopłaty w zależności od warunków środowiskowych, w których położone było gospodarstwo.

Z przedstawionych informacji wynika dość duże zróżnicowanie systemów wspierania gospodarstw mlecznych w Europie. Niektóre kraje wspierały dopłatami bezpośrednio produkcję mleka, w niektórych zaś dopłaty były niezależne od tego kierunku produkcji. Krajami, które charakteryzowały się 100% uzależnieniem dopłat od prowadzonej produkcji były: Islandia, Norwegia, Szwajcaria, Bułgaria, Ukraina, Białoruś, Rosja, Turcja oraz Izrael. Krajami charakteryzującymi się 30-60% poziomem wsparcia bezpośredniego produkcji mleka charakteryzowała się większość krajów UE-15. Całkowite uzależnienie dopłat bezpośrednich od produkcji mleka występowało w Polsce, Włoszech oraz dużych farmach w Irlandii i Wielkiej Brytanii [Dairy Report 2008].

Poza kontynentem europejskim, w niektórych krajach realizowane są programy wsparcia gospodarstw mlecznych, jednak poziom wypłacanych dopłat (w strukturze przychodów) jest mniejszy.

Tabela 3. Efekty ekonomiczne z 30 typowych gospodarstw mlecznych (wyodrębnionych w IFCN) charakteryzujących się najwyższym dochodem z zarządzania bez uwzględnienia dopłat bezpośrednich na 100 kg produkowanego mleka w 2007 roku

Wyszczególnienie	Koszty* [USD/100 kg mleka]				Dochody ** [USD/100 kg mleka]			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Kamerun 50	7	0	3	10	53	50	53	50
Kamerun 35	7	0	4	11	53	49	53	49
Kamerun 2	20	1	22	43	49	27	49	27
Bangladesz 10	24	1	10	35	36	26	36	26
Rosja 1027	32	1	1	34	22	21	22	21
Bangladesz 2	12	3	25	40	43	18	43	18
Chiny 6 IM	25	1	1	27	19	18	19	18
Uganda 3	33	2	10	45	26	16	26	16
Kamerun 10	25	1	9	35	25	16	25	16
Chile 400	20	1	3	24	18	15	18	15
Hiszpania 105	31	5	8	44	28	20	22	14
Izrael 330	37	1	2	40	15	13	15	13
Ukraina 2++	10	1	5	16	17	12	17	12
Chiny 150 IM	35	2	1	38	13	12	13	12
Irlandia 100	24	1	13	38	28	15	24	11
Bułgaria 34	30	1	2	33	15	13	13	11
Polska 147	25	5	5	35	16	11	15	10
Kazachstan 1113 ++	35	1	1	37	11	10	11	10
RPA 140	20	5	3	28	13	10	13	10
RPA 630	27	6	1	34	11	10	11	10
USA 350 WI	36	4	1	41	11	10	11	10
USA 5000	39	1	1	41	8	10	8	10
Brazylia 200 MG	33	1	1	35	11	10	11	10
Uganda 13	20	2	9	31	18	9	18	9
Chile 901	21	1	8	30	17	9	17	9
Brazylia 50 RS	25	1	5	31	14	9	14	9
Pakistan 5	15	1	13	29	22	9	22	9
Indonezja 10++	25	1	2	28	11	9	11	9
Turcja 15	46	1	17	64	35	17	26	8
Irlandia 45	25	1	17	43	30	13	25	8

* Koszty: 1) rzeczywiste bez amortyzacji (pieniężne), 2) amortyzacja, 3) alternatywne (zaangażowania własnych czynników produkcji), 4) łączne (1+2+3).

** Dochody: 1) przychody – koszty rzeczywiste (z amortyzacją), 2) przychody – koszty łączne (koszty rzeczywiste + alternatywne), 3) przychody – dopłaty – koszty rzeczywiste (z amortyzacją), 4) przychody – dopłaty – łączne koszty.

*** Liczba występująca przy nazwie danego kraju informuje o liczbie krów mlecznych utrzymywanych w gospodarstwie, np.: Kamerun 50-50 krów mlecznych w typowym gospodarstwie kameruńskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Dairy Report, International Farm Comparison Network, 2008.

Krajem wspierającym rolników dopłatami jest USA. Poziom dopłat uzależniony jest od sytuacji rynkowej. W 2007 roku cena mleka w USA była wyższa od cen światowych, w związku z tym amerykańscy rolnicy nie otrzymali dopłat do tej działalności. Realizowane były jedynie dopłaty stałe do produkcji ziarna kukurydzy (11 USD za tonę), jęczmienia (9,45 USD za tonę) oraz soi (16,17 USD za tonę). W Meksyku, jedynym wsparciem była dopłata do oleju napędowego zużywanego w gospodarstwach w kwocie 0,11 USD do litra. Maksymalne zużycie określono na poziomie 100 litrów do ha UR, natomiast maksymalna powierzchnia uprawniona do tych subsydiów wynosi 100 ha.

Efekty ekonomiczne chowu bydła mlecznego w typowych gospodarstwach na świecie w 2007 roku

Obliczając wyniki ekonomiczne z chowu bydła mlecznego w metodyce IFCN bierze się pod uwagę wszystkie przychody związane z chowem bydła mlecznego (przychody ze sprzedaży mleka, przychody ze sprzedaży wybrakowanych krów, przychody ze sprzedaży cieląt, przychody ze sprzedaży żywca wołowego oraz przychody z dopłat bezpośrednich), a następnie odejmuje się koszty poniesione na chów bydła mlecznego (koszty rzeczywiste i koszty alternatywne). Różnica między przychodami z chowu bydła mlecznego a kosztami rzeczywistymi (bezpśrednimi) informuje o dochodzie.

Można wyróżnić kilka poziomów dochodu w gospodarstwie mlecznym. Pierwszy poziom, różnica pomiędzy przychodami a kosztami rzeczywistymi informuje o dochodzie z chowu bydła mlecznego w gospodarstwie. Drugi poziom, różnica pomiędzy przychodami a kosztami łącznymi (koszty rzeczywiste + alternatywne) informuje o dochodzie z zarządzania stadem bydła mlecznego w danym gospodarstwie. Dodatkowo można postawić pytanie: Jak może kształtować się wysokość

Tabela 4. Efekty ekonomiczne z 20 typowych gospodarstw mlecznych (wyodrębnionych w IFCN) charakteryzujących się najniższym dochodem z zarządzania bez uwzględnienia dopłat bezpośrednich na 100 kg produkowanego mleka w 2007 roku

Wyszczególnienie	Koszty* [USD/100 kg mleka]				Dochody** [USD/100 kg mleka]			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Islandia 40***	90	20	45	155	45	0	-20	-65
Austria 12	40	15	69	124	45	-24	6	-63
Islandia 63	80	17	44	141	49	5	-6	-50
Austria 22 -eko	43	12	55	110	37	-18	12	-43
Finlandia 26	45	5	43	93	25	-18	4	-39
Norwegia 21	52	9	51	112	54	3	15	-36
Finlandia 44	46	8	30	84	23	-7	-1	-31
Francja 38	36	15	24	75	10	-14	-3	-27
Austria 30 -eko	34	12	44	90	37	-7	18	-26
Austria 25	31	9	41	81	32	-9	15	-26
Niemcy 31 Bawaria	36	9	35	80	25	-10	10	-25
Finlandia 62	42	9	26	77	31	5	4	-22
Luksemburg 45	34	12	30	76	28	-2	8	-22
Austria 35	35	9	36	80	36	0	18	-18
Serbia 10	33	3	25	61	17	-8	9	-16
Niemcy 55 Bawaria	41	8	22	71	20	-2	7	-15
Turcja 4	45	10	32	87	25	-7	18	-14
Bulgaria 2	35	6	13	54	1	-12	-1	-14
Niemcy 80 Bawaria	40	6	22	68	23	1	9	-13
Dania 100	40	6	13	59	9	-4	0	-13

* Koszty: 1) rzeczywiste bez amortyzacji (pieniężne), 2) amortyzacja, 3) alternatywne (zaangażowania własnych czynników produkcji), 4) łączne (1+2+3).

** Dochody: 1) przychody – koszty rzeczywiste (z amortyzacją), 2) przychody – koszty łączne (koszty rzeczywiste + alternatywne), 3) przychody – dopłaty – koszty rzeczywiste (z amortyzacją), 4) przychody – dopłaty – łączne koszty.

*** Liczba występująca przy nazwie danego kraju informuje o liczbie krów mlecznych utrzymywanych w gospodarstwie, np.: Kamerun 50-50 krów mlecznych w typowym gospodarstwie kameruńskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Dairy Report, International Farm Comparison Network, 2008.

dochodów (na wcześniej określonych dwóch poziomach) bez uwzględniania dopłat bezpośrednich? Wydaje się, z punktu widzenia postawionego celu w publikacji, że jest to ciekawe zagadnienie, szczególnie w perspektywie dalszej liberalizacji polityki rolnej UE.

Z populacji 134 typowych gospodarstw mlecznych z 44 krajów na świecie wynika, że tylko 70 gospodarstw (52%) osiągało dodatni dochód z zarządzania bez uwzględniania dopłat bezpośrednich. Generalnie najwyższy dochód był osiągany w gospodarstwach pozaeuropejskich (tab. 2). Jedynie gospodarstwa o większej skali produkcji mleka z Hiszpanii, Polski, Ukrainy i Irlandii znalazły się w pierwszej trzydziestce gospodarstw o najwyższym wskaźniku. Było w tej grupie tylko 14 gospodarstw europejskich. Na poziomie dochodu z chowu bydła mlecznego, ustalonego z uwzględnieniem dopłat bezpośrednich i z pominięciem kosztów alternatywnych, ranking wygląda nieco inaczej. W pierwszej trzydziestce znalazło się aż 19 typowych gospodarstw mlecznych z Europy. Otwierało ten ranking gospodarstwo z Norwegii, a na kolejnych miejscach znajdowały się gospodarstwa z Austrii, Islandii, Holandii i Finlandii. Dość wysoki poziom dopłat bezpośrednich wpływał na tę sytuację.

Podsumowanie i wnioski

Produkcja i przetwórstwo mleka na świecie jest dość mocno zróżnicowane. Niekwestionowanym liderem w produkcji mleka na świecie są Indie, wytwarzające w 2007 roku około 18% światowej produkcji. Jednak produkcja prowadzona jest w oparciu o słabe ekonomicznie gospodarstwa (o małej skali produkcji i słabym wyposażeniu technicznym) produkujące głównie na rynek krajowy.

Krajem o największej nadwyżce produkowanego mleka w 2007 roku była Nowa Zelandia, wytwarzająca 17,26 mln ton mleka i eksportująca 15,53 mln ton, przy śladowym imporcie. Produkcja mleka w tym kraju oparta jest o silne ekonomicznie gospodarstwa wspierane w niewielkim stopniu subwencjami państwowymi. Na drugiej i trzeciej pozycji, pod względem eksportu netto mleka, znajdowały się w 2007 roku dwa kraje europejskie: Niemcy i Holandia. Eksport netto z tych krajów wynosił odpowiednio 3,82 i 3,26 mln ton mleka. Produkcja mleka w tych krajach oparta jest o dość silne ekonomicznie gospodarstwa, jednak w znacznym stopniu subsydiowane. Zmiana podejścia w sposobie naliczania dopłat bezpośrednich może wyraźnie zmniejszyć ich konkurencyjność.

Występuje duża różnorodność systemów dopłat do gospodarstw mlecznych (produkcji mleka) w różnych krajach na świecie. Taki stan zakłóca warunki konkurencji ekonomicznej w sektorze mlecznym.

Z wyodrębnionych 134 typowych gospodarstw mlecznych z 44 krajów na świecie w Międzynarodowej Sieci Gospodarstw Porównawczych (IFCN), największym poziomem dopłat charakteryzowały się gospodarstwa europejskie. Najwyższy ich poziom realizowany był w Islandii. W 2007 roku dopłaty do produkcji mleka stanowiły w typowym gospodarstwie mlecznym z tego kraju około 40% w strukturze przychodów.

Tylko 52% gospodarstw wyodrębnionych w Międzynarodowej Sieci Gospodarstw Porównawczych (IFCN) w 2007 roku osiągało dodatni dochód z zarządzania bez uwzględniania dopłat bezpośrednich. Głównie realizowały go gospodarstwa pozaeuropejskie.

Na poziomie dochodu z chowu bydła mlecznego, ustalonego z uwzględnieniem dopłat bezpośrednich i z pominięciem kosztów alternatywnych, prym wiodły gospodarstwa europejskie. Ranking otwierało gospodarstwo z Norwegii, a na kolejnych miejscach znajdowały się gospodarstwa z Austrii, Islandii, Holandii i Finlandii.

Literatura

Dairy Report. 2008: International Farm Comparison Network.

Parzonko A. 2008: Konkurencyjność kosztowa typowych gospodarstw mlecznych z Polski i wybranych krajów świata. *Roczniki Naukowe SERiA*, t. 10, z. 3.

Parzonko A. 2008a: Strategie rozwiązań polskich gospodarstw ukierunkowanych na produkcję mleka w kontekście Wspólnej Polityki Rolnej UE. 2008: Wyd. SGGW, Warszawa.

Summary

The main purpose of the article was to analyse the profit of the typical dairy farms distinguished within IFCN (International Farm Comparison Network), with special regard to the structure of returns, in this the direct payments. Among analysed typical dairy farms from 44 countries, the significant part of returns was made up the direct payments (particularly in European countries). The highest level was observed in Iceland. In 2007 the direct payments to milk production made up in typical milk farm from this country 40% in structure of returns. The stepping out large variety of systems of direct payments to dairy farms (the production of milk) in individual countries disturbs the conditions of economic competition in this sector.

Adres do korespondencji:

dr Andrzej Parzonko
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (0 22) 593 42 21, e-mail: andrzej_parzonko@sggw.pl